
Żagań, st. 29, wykop II, III, gm. loco, woj. zielonogórskie, AZP 69-12/12

Informator Archeologiczny : badania 32, 255-256

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

nawarstwień związanych z budową, rozbudową i przebudowami katedry (tj. od połowy XIV wieku po wiek XX) co spowodowane jest wielokrotnymi pracami niwelacyjno-porządkowymi. Cmentarz użytkowano od XIV (?) wieku.

Stwierdzono także, iż przy budowie w początkach XVII wieku kaplicy p.w. NMP wykorzystano częściowo fundament wcześniejszej, późnogotyckiej kaplicy z początków XVI wieku. Starszy obiekt był nieco mniejszy i wzmocniony przekątniową przyporą.

B. *Posesja Gdańska 3/Bednarska 2*: Eksplorowano tu 2 wykopy o łącznej powierzchni około 20 m².

Ruchomy materiał zabytkowy to głównie ceramika naczyniowa.

Również i tu ślady użytkowania terenu sięgają pradziejów a z intensywną okupacją osadniczą możemy się tu liczyć dopiero w średniowieczu. Śladem jej są jamy o bliżej nieokreślonym charakterze, zawierające materiał zabytkowy datowany na połowę XIII/początki XIV wieku. Już po nich funkcjonował tu też cmentarz grzebalny. Jego obecność stwierdzono już na początku XX wieku, jednak brak było dotychczas podstaw do datowania i tylko hipotetycznie łączono go z XII wiekiem. Wyeksplorowano tu 9 zachowanych grobów oraz ślady co najmniej kilkunastu innych pochówków zniszczonych przez wtórne wkopy grobowe. Cmentarz był intensywnie użytkowany chyba jeszcze przez cały(?) XIV wiek. Brak śladów jego późniejszego użytkowania.

Zapewne jest to cmentarz przykatedralny związany z romańską katedrą powstałą około połowy XIII wieku i funkcjonującą co najmniej do roku 1329, a więc zniszczenia jej przez Krzyżaków. Jednocześnie wykluczony jest jego związek ze pierwotną, także tu hipotetycznie lokalizowaną, drewnianą katedrą włocławską.

W trakcie obecnych badań nie uchwycono jednak reliktyw samego kościoła katedralnego brak jest więc przesłanek umożliwiających określenie materiału użytego do budowy kościoła. Jedyne obecność w warstwie cmentarnej okruszków zaprawy wapiennej sugeruje możliwości, iż był to budynek murowany. Z kolei jednoczesny brak w niej śladów gruzu ceglanego wskazuje raczej na użycie kamienia. Zarazem jednak obecność w wyżej położonych warstwach cegły „palcówki” dopuszcza też możliwość użycia w obiekcie również i niej.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego.

Badania będą kontynuowane.

Wojnicz, st. 3, gm. *loco*, woj. tarnowskie, AZP 105-65/20 - patrz: wczesna epoka żelaza

Zielona Góra, st. 18, wyk. VII, gm. *loco*, woj. zielonogórskie, AZP 62-14/31 - patrz: wczesne średniowiecze

ŻAGAŃ, st. 29, wykop II, III, gm. *loco*, woj. zielonogórskie, AZP 69-12/12

- miasto średniowieczne i nowożytne

Badania wykopaliskowe wyprzedzające budowę, przeprowadzone w dniach od 15 maja do 10 października, przez mgr Alinę Jaszewską (Pracownia Usług Archeologicznych „Kontra L”). Finansowane przez inwestora prywatnego. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 600 m².

Prace prowadzono na działce o powierzchni 6 arów, przy ul. Warszawskiej, róg ul. Długiej. Głębokość wykopów uzależniona była od głębokości zachowanych piwnic, tj. od 2,5 m do 5,0 m. W wykopie II odkryto pozostałości piwnic murowanych z cegły lub cegły i kamienia, sklepionych kolebkowo (starsza faza) i o stropie ceglanym płaskim i odcinkowym Kleina (faza młodsza). Wszystkie piwnice zostały przebadane sondażowo w celu wykluczenia istnienia zabudowy (warstw kulturowych) poniżej poziomu piwnic - taka sytuacja wystąpiła w jednym przypadku: natrafiono na budynek wstępnie datowany na XIV w. Jego pozostałości wystąpiły pod posadzką piwnicy, na głębokości 2,5 m od aktualnego stropu. Obiekt usytuowano na planie kwadratu o boku 5 m. Posiadał ściany z wypalanej polepy na szkielecie z gałęzi i palików, wygładzanej od wewnątrz i zewnątrz:

w dolnych partiach - w ścianie południowej i północnej opierał się na drewnianych podwalinach, ściana wschodnia i zachodnia wzmocniona była kamieniami - można przypuszczać, że budynek posiadał konstrukcję ryglową z wypełnieniem polepy. Jego charakter produkcyjny - warsztat kowalski (?) - określają przedmioty żelazne znalezione w jego warstwach rumoszowych: fragmenty podków, miecz (?) a także liczne przedmioty lub ich fragmenty miedziane i mosiężne. Wyeksplorowano również dużą ilość żużli.

W kilku miejscach wykopu II zanotowano obecność warstw kulturowych, w tym najstarsze pochodzące z XIV w.

W południowo-zachodnim narożniku wykopu III stwierdzono istnienie pomieszczeń gospodarczych (komórek).

W wyniku badań uzyskano liczny materiał archeologiczny: około 20 000 fragmentów ceramiki, fragmenty kafla piecowych, głównie płytowych (m.in. renesansowe i secesyjne), kilka fragmentów kafla garnkowych, prześlik gliniany, liczne przedmioty z żelaza (fragmenty noży, okuć, podków, gwoździ), przedmioty brązowe: okucia, nity, ozdobne okrągłe blaszki (cekiny?), fragmenty bransoletki oraz mosiężna sprzączka do pasa, 3 monety. Przedmioty kościane to: kostka do gry, szydło, ozdobny nożyk. Liczne fragmenty naczyń i przedmiotów szklanych, w większości XVIII, XIX wiecznych. Fragmenty fajek, rylec kamienny.

Istniejące pozostałości budynków pozwalają na odtworzenie średniowiecznego podziału, który obejmował 2 działki z linią podziału na osi północ-południe w środkowej części aktualnej powierzchni działek. Podział ten został zakłócony późniejszą przebudową, która połączyła ze sobą budynki przy ul. Warszawskiej.

Materiały i dokumentacja znajdują się w Muzeum Archeologicznym Środkowego Nadodrza w Zielonej Górze z siedzibą w Świdnicy.

Badania nie będą kontynuowane.

ŻARY, st. 4 (wykop 4), gm. *loco*, woj. zielonogórskie, AZP 68-10/25

- stare miasto

Ratownicze badania, przeprowadzone w dniach od 26 czerwca do 6 lipca, przez mgr Piotra Dziedzica (Muzeum Archeologiczne Środkowego Nadodrza). Finansowane przez inwestora prywatnego. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 2 arów.

Na terenie posesji na rogu Pl. Stefana Wyszyńskiego i ul. Kościelnej w okresie przedwojennym istniała zabudowa mieszkalna, która w większości zniszczyła wcześniejsze ślady osadnictwa. Jedynie w południowej i północnej części badanego obszaru natrafiono na nawarstwienia kulturowe z okresu średniowiecza. Odkryto pozostałości 4 obiektów, z których dwa to prawdopodobnie domostwa mieszkalne. Miały one kwadratowy kształt i zbliżone wymiary boku - około 4 m. Pozostałe dwa obiekty związane były z zabudową gospodarczą, być może z warsztatem związanym z obróbką skóry. Ze względu na stan ich zachowania oraz na fragmentaryczność odkrycia (część obiektów znajdowała się poza badanym obszarem na sąsiedniej posesji) trudno odtworzyć ich całkowity kształt i charakter.

W trakcie badań pozyskano 249 fragmentów ceramiki naczyniowej, około 100 fragmentów ścinków i półwytworów skórzanych, 50 fragmentów kości zwierzęcych oraz 6 zabytków wydzielonych w tym: fajka z współczesnych warstw zagruzowania, gliniany prześlik z warstwy nr 3, miedziany, powlekany złotem kabłączek skroniowy z warstwy nr 3, misa drewniana z warstwy nr 3, misa żelazna także z warstwy nr 3.

Pozyskany materiał ceramiczny, choć stosunkowo nieliczny i bardzo rozdrobniony stanowi interesujący przyczynek do badań nad chronologią i różnorodnością form średniowiecznej ceramiki miejskiej. Wstępna analiza pozwala umieścić ją w przedziale: druga połowa XIII wieku do połowy wieku XIV, a być może później. Datowanie to jest nieco późniejsze od dat dendrochronologicznych z pozyskanych próbek, próbka nr 4 /obiekt z plecionką/- data ścięcia po 1197 roku, próbka nr 5 /obiekt nr 3/-data ścięcia 1249 r., próbka nr 7 /obiekt nr 3/-data ścięcia po 1236 roku.